

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай анхдагч хуулийн төслийн тухай

Улаанбаатар хот

Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төсөл боловсруулах ажилд дэмжлэг хүсч 2022 оны 6 дугаар сард Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдаас Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдад хандсны дагуу тус Хуулийн төслийг боловсруулах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2022 оны 9 дүгээр сарын 05-ны өдрийн А/254 дүгээр тушаалаар Хууль зүй, дотоод хэргийн яамнаа байгуулсан.

Тус ажлын хэсгээс хуулийн төслийг боловсруулж эхлэн 2022 оны 9-12 дугаар саруудад тус хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд, Сангийн сайд, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд нараар батлуулах ажиллагааг хийсэн.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хууль зүйн үндэслэл, практик шаардлагад тулгуурлан Монгол Улсын ДНБ-ний 20 орчим хувь, экспортын орлогын 90 гаруй хувь, хөдөлмөрийн зах зээлд 50 000 орчим ажлын байр шууд бий болгож байдаг эрдэс баялгийн салбараас гадна Монгол Улсын Үндсэн хуульд зааснаар ард түмний мэдэл, төрийн хамгаалалтад байх ёстой ой, ус, амьтан, байгалийн ургамлын ашиглалтын үйл ажиллагааг “олборлох үйлдвэрлэл”-ийн ойлголтод хамруулан, тэдгээрийн үйл ажиллагааны ил тод байдлыг хангаж дээрх салбаруудад ил тод, тогтвортой байдлын үндэсний тогтолцоо бүрдүүлэх зорилгоор хуулийн төслийг боловсруулаад байна.

Хуулийн төсөл боловсруулах явцад гадаад улс орны туршлага, жишгийг судлахад олон улсад тухайлсан салбарын ил тод байдлыг хангах бие даасан зохицуулалтыг бий болгон хэрэгжүүлж байгаа хандлага нилээд байсан. Тухайлбал, Европын холбооны ил тод байдлын удирдамж, Канад улсын олборлох салбарын ил тод байдлыг хэмжих тухай хууль, Канад Улсын газар эзэмшигчдийн ил тод байдлын тухай хууль, АНУ-ын хуулийн этгээдийн ил тод байдлын тухай хууль зэрэг кодекс харилцаа бүхий хууль тогтоомжууд батлагдан хэрэгжиж байна. Түүнчлэн олборлох салбарын ил тод байдлын олон улсын санаачлага зэрэг нилээд хэдэн олон улсын санаачлага, хөтөлбөрүүд олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлыг хангах, авлигыг бууруулах зэрэг зорилгын хүрээнд олон улсад хэрэгжсээр иржээ.

Харин Монгол Улсын Засгийн газраас 2006 онд “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай санаачилгыг дэмжих тухай” 1 дүгээр тогтоолыг баталсан бөгөөд санаачилгыг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах, хянан зохицуулах үүрэг бүхий Үндэсний зөвлөлийг төрийн болон төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлийн төлөөлөлтэйгөөр байгуулан ажиллах болсноор манай улс албан ёсоор “Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай олон улсын санаачилга”-ыг хэрэгжүүлж эхэлсэн нь Монгол Улс олборлох үйлдвэрлэл ялангуяа уул уурхайн салбар дахь ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлэх ажлыг шат дараалан хэрэгжүүлж ирсний нэг илрэл юм.

Олборлох салбарын засаглалыг сайжруулах, эдийн засгийн үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх, төр болон хувийн хэвшлийг хариуцлагажуулах, эцсийн эзэмшигч, өмчлөгчийг тодорхой болгох, авлига, мөнгө угаах болон санхүүгийн бусад гэмт хэргийн гаралтыг бууруулах, шударга бус өрсөлдөөн, давамгайл байдлыг бууруулахад бодит хувь нэмэр оруулах зорилгоор Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын тухай хуулийн төслийг боловсруулсан болно.

Хуулийн төсөл 4 бүлэг бүлэг, 26 зүйлтэйгээр боловсруулагдсан.

Хуулийн төсөл боловсруулах явцад ОҮИТБС-ын ажлын алба болон “ТАН” эвслээс зохион байгуулсан 2 удаагийн олон нийтийн нээлттэй хэлэлцүүлэгт хуулийн төслийг танилцуулж хэлэлцүүлсэн бөгөөд, хэлэлцүүлгийн үр дүнд ирүүлсэн саналуудыг судлан үзэж, хуулийн төсөлд тусгах шаардлагатай асуудлыг тусган боловсруулсан.

Мөн хуулийн төслийг Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны цахим хуудсанд 2023 оны 01 дүгээр сарын 02-ны өдөр байршуулж, олон нийтээс санал авах ажиллагааг явуулсан байна.

Түүнчлэн Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дагуу төрийн захиргааны төв болон холбогдох бусад байгууллагууд, МҮХАҮТ, Монголын Уул уурхайн ассоциаци, ТАН эвсэл зэрэг төрийн бус байгууллагуудаас хуулийн төсөлд 2023 оны 1 дүгээр сарын 02-ны өдөр санал авахаар хүргүүлж, ирүүлсэн саналуудыг судлан хуулийн төсөлд тусгах ажиллагааг хийжээ.